

EDUARDO CONTRERAS, ADVOCAT XILÈ

Text: ORIOL CORTACANS / Fotos: MARC VILA

"Pinochet té por de la nostra querella"

Eduardo Contreras, diputat xilè amb Salvador Allende, és l'advocat que encapçala la querella contra l'ex-general Pinochet. Contreras avança alguns elements que el fan sentir optimista sobre la possibilitat d'empresonar l'ex-dictador i actual senador de Xile.

La dictadura xilena fa pocs anys va tornar-se una democràcia, però el general que s'havia revoltat contra el president escollit per decisió popular l'any 1973 continua essent intocable. El mes de gener d'enguany Pinochet va passar de cap de les forces armades a senador vitalici. Aquest canvi va suscitar multitud de protestes que es van encarrilar en la presentació d'una querella criminal contra Pinochet. Eduardo Contreras, ex-parlamentari i sots-director del setmanari *El Siglo*, l'encapçala amb un "optimisme moderat". Contreras està convençut que aquesta és la primera esquerra en el poder a l'ombra de Pinochet, i assegura que n'hi haurà més entre els militars xilens.

—Vostè era diputat en el moment del cop contra Salvador Allende. Com va poder fugir de la dictadura?

—Em vaig amagar durant un temps, i de seguida que vaig poder vaig escapolar-me del país i em vaig exiliar a Cuba i a Mèxic. L'any 1990 vaig tornar a Xile per fer d'advocat laboralista, com abans de la dictadura.

—Quin és el calendari de la querella contra Pinochet?

—En aquests moments la querella es troba en fase d'instrucció. Es va iniciar el 12 de gener d'enguany i pensem que estarà uns quants mesos en aquesta fase fins que el jutge que porta la causa, el magistrat Juan Guzmán Tapia, adopti una decisió, que podria ser la sol·licitud de processar legalment Pinochet. Com que Pinochet és senador vitalici,

caldrà que abans de res perdi la condició d'aforat, cosa que hauria de decidir la Cort d'Apel·lacions de Santiago, que és com l'audiència de Barcelona.

—Això quan hauria de ser?

—No hi ha termes pre-fixats per llei, però una estimació raonable és que la investigació hauria d'arribar a terme cap a fi d'any, entre setembre i octubre.

Si la Cort no admet el processament de Pinochet, s'haurà acabat tot. Si, ben altrament, la Cort estima que hi ha causa suficient per a processar-lo, aleshores seria detingut immediatament, jutjat i condemnat, que en el seu cas voldria dir, probablement, cadena perpetua. Però no és fàcil d'arribar fins aquí, perquè es tracta d'un dictador que encara conserva tot el poder. Preveiem que sobre el magistrat que porta la causa, i sobre els membres de la Cort, hi haurà tota mena de pressions, de part de sectors de l'exèrcit i de part del president del govern, Eduardo Frei, que encara que sembli paradoxal s'ha transformat en el defensor de Pinochet, com ha demostrat criticant la causa que se segueix a Espanya sobre els desapareguts a Xile, dient que no tindria cap efecte al seu país. Això és una burla al dret internacional i al tractat subscrit per Xile i Espanya. En rigor el govern de Xile hauria de reconèixer la legitimitat de la causa que se segueix a Espanya.

—Però, de moment, les pressions a Xile són d'àmbit militar, no polític, oi?

—Sí, però també és cert que a Xile el nomenament dels integrants de les Corts passa pel govern.

"El nou cap de les forces armades ha dit que l'exèrcit ha de respectar tota la societat xilena. Això era inimaginable en Pinochet. Potser no revela una escletxa entre els militars, però vol dir que pot iniciar-se algun canvi."

De manera que, per molta independència funcional que tingui el poder judicial, hi ha una dependència política i administrativa del govern.

—*Dels militars, sí que hi ha hagut una pressió visible, oi?*

—Jo no podria dir que hagi estat una pressió exercida pel conjunt de l'exèrcit ni, menys encara, podria culpar l'actual comandant en cap de les forces armades, perquè no ho hem percebut. Però el que podem afirmar és que el fiscal general de l'exèrcit, un home molt lligat a Pinochet, i que va anar a Madrid per pressionar el jutge García Castellón, aquest home envia cada dia funcionaris de la Cort Marcial a pressionar el magistrat que porta el judici a Xile. Això és una actitud il·legítima, perquè des del punt de vista formal no és part del judici i el fiscal militar no té gens de dret a fer aquesta mena de pressions.

—*El fet que el seu cas rebí tan-tes pressions, no és un bon indicatiu de les possibilitats de tirar endavant?*

—Sí, no en tingui cap dubte, encara que això sembli una lluita de David contra Goliat. Pinochet tem la querella, i amb raó; sap que els delictes van existir i sap que ell mateix ha dit que aleshores tenia la centralització absoluta del poder. Per tant, és claríssim que, si ell no va donar les ordres, almenys les va induir o les va consentir. Pinochet sap que encara que sigui difícil, hi ha una possibilitat real de processar-lo.

—*Què el fa sentir tan optimista?*

—Primer de tot l'existència real dels delictes. Això ja és molt contundent. Com ho és també la possibilitat real de provar la participació de Pinochet en aquests crims. Però diria que la dosi d'optimisme realista que avui tenim ve

del fet que la querella va ser acceptada a tramitació i això és un senyal important, perquè al nostre país molta gent, potser la majoria, es va pensar que la querella no prosperaria. Però la Cort va reaccionar d'una manera diferent, va designar un jutge especial i s'han fet diligències importants. S'han fet interrogatoris al cap de la policia secreta, a oficials de l'exèrcit, a familiars de desapareguts, i fins i tot a gent que va ser detinguda a l'indret poblat d'alemanys anomenat Colonia Dignidad, i on probablement hi ha els cossos dels desapareguts. És de tot això que surt el nostre optimisme moderat, perquè són coses tan fortes que serà molt complicat per als membres de la Cort de dir que no, per moltes pressions que hi hagi. A més, crec que en aquests moments es crea a Xile una situació político-social que afavoreix que la Cort el processi, i això té molt a veure amb la solidaritat internacional i amb el ressò

que tenen a tot el món actes com el que va fer el Centre Salvador Allende de Barcelona.

—*Un altre factor d'optimisme són els canvis dins aquesta Cort, veritat?*

—Sí, n'hi ha haguts. Ara hi ha jutges que en el passat van tenir un paper destacat en la defensa dels drets humans i van establir culpabilitats militars en molts crims. Aquesta presència ens dóna un raonable optimisme. Actualment nosaltres calculem que a la Cort hi ha un 50% de jutges partidaris de processar Pinochet. A més, de tant en tant hi ha sorpreses, com el cas del sacerdot Joan Alsina, assassinat pels militars, que va descobrir TV3 i que ens ha anat molt bé en la querella. Segur que hi ha jutges que tenen el cor més a prop de Pinochet que no pas de la democràcia, però no són tots així. De fet la situació és molt diferent de fa deu anys.

—*Per què va fracassar la querella que es va fer, en el pla polític, des del Parlament xilè?*

—A Xile la transició és una farsa, perquè no hi ha hagut cap negociació, sinó una rendició dels polítics tradicionals, que s'han agenollat davant Pinochet, que els ha imposat la seva constitució, en la qual els militars tenen un paper molt destacat. És a dir, que hi ha una sèrie de mecanismes institucionals que Pinochet va deixar lligats i que fa que la nostra democràcia sigui presonera. Els compromisos que tenen els sectors governants de Xile amb el dictador són clars. Cal trencar les cadenes que lliguen la democràcia de Xile, i el cademat es diu Pinochet i és aquí sobre que cal picar.

—*I la societat xilena està preparada per a processar Pinochet?*

—Jo crec que sí. Nosaltres no podem calcular quants xilens estarien disposats a abonar la quere-

"És possible provar la participació de Pinochet en els crims i processar-lo. Calculem que un 50% de jutges de la Cort són favorables a retirar-li l'aforament perquè sigui processat."

lla, però sí que hi va haver unes enquestes d'agències estrangeres abans de l'acusació constitucional i la tendència era d'un 60% de gent favorable a l'acusació. Aleshores si una majoria dels enquestats era favorable al judici polític, més o menys els mateixos haurien d'anar a favor de la nostra querella. A més, a Xile es desenvolupa un moviment, que en aparença no té res a veure amb la querella, que és un gran moviment nacional que uneix tothom excepte l'extrema dreta, per a exigir un plebiscit que permeti de posar fi a la constitució de Pinochet. Si això expressa una voluntat majoritària per posar fi al pinochetisme, vol dir que hi ha un rebuig majoritari de Pinochet, i per tant vol dir que la querella també tindria un suport majoritari. Aquest front és incipient, però ja ha fet efecte. La societat xilena es troba en plena efervescència. I jo no crec que la situació es mantingui en aquest estat més enllà d'un

parell d'anys. Segurament que hi haurà canvis, no violents, però es generaran correlacions de forces tals que obligaran a modificacions molt importants.

—*I la classe política dirigent, està preparada per a aquest procés?*

—Desgraciadament hi ha un divorci molt gran entre l'anomenada classe política i la gent. A tots els partits hi ha gent que vol condemnar Pinochet, però no són majoria. La majoria actual són els qui tenen una complicitat manifesta amb la dictadura o una enorme covardia. No oblidi que el partit fort al govern és la Democràcia Cristiana. I aquest partit és molt ambigu, i té sectors molt reaccionaris que anaven d'acord amb el cop d'estat, com per exemple, el pare d'Eduardo Frei, que també va ser president de la República, i Enrique Kraus, president del partit Demòcrata-cristià.

—*És a dir, que hi ha més complicitat que no pas temor...*

—En uns sectors hi ha més complicitat i en uns altres més temor. Alguns sectors tenen molta por que l'exèrcit no tiri cap a la sedició, que no se senti temptat de fer un cop d'estat, i aleshores pressionen l'opinió pública perquè el jovent no protesti tant, no fos cas que es "despertés el lleó adormit". Això és xantatge pur, per una raó molt òbvia: per què volen un nou cop, si ja tenen el model econòmic que volien imposar? Resulta molt més econòmic i té menys cost polític el model de Frei, amb aparença de democràcia, que no pas anar assassinant pels carrers.

—*I dins el poder militar no hi ha cap esquerda?*

—No. Mai cap sector de l'exèrcit no ha donat mostres clares de rebutjar els horrors i d'abonar un sistema democràtic. Però també puc dir que he conversat amb ex-oficials que han testimoniat contra Pinochet en el procés, i els he fet aquesta mateixa pregunta, i m'han contestat: "És que vostès, els civils, no saben el terror que Pinochet va imposar a l'exèrcit".

—**Per què van decidir de començar el procés contra Augusto Pinochet ara, pel gener?**

—**Perquè va ser quan es va anunciar que Pinochet seria senador vitalici. Això ja va ser un gra massa. Repugna a la consciència de la humanitat que un dictador tan atroç, tan salvatge i tan bàrbar com aquest passi, a més, a ser senador vitalici. I el "ja n'hi ha prou", va sorgir del fons de l'ànima.**

to Pinochet, que es va dedicar a exterminar un sector molt clar, que era l'esquerra xilena. Aquesta expressió del nou comandant en cap és nova i mostra que potser encara no hi ha una escletxa, però que pot començar a esdevenir-se algun canvi que un dia esborri l'abisme d'avui entre la societat civil i les forces armades. Jo crec que és possible, i per a la veritable reconciliació nacional seria molt bo que un dia aquest abisme es tapés. Ningú no el vol eternitzar, però la societat civil no n'és responsable; hi ha d'haver també un gest dels militars.

—*Tenen dificultats per a trobar proves i testimonis en la querrel·la contra Pinochet?*

—Sí, a Xile ningú no vol parlar encara, perquè temen per la vida, cosa que em sembla natural. Però, d'una altra banda, és impossible que ningú no sàpiga on són els detinguts i els desapareguts.

La DINA, la policia secreta, va tenir el mateix paper que la Gestapo per a l'exèrcit alemany. El primer que van fer va ser infiltrar-se a l'exèrcit, via xantatge, cartes anònimes, van investigar la vida privada i els negocis dels caps militars; és a dir, van buscar la manera de tenir-los tots molt controlats, també embrutant-los les mans i fent-los còmplices dels crims perquè no poguessin recular. Així, era i és tant el terror de l'exèrcit que encara que hi hagi oficials de pensament democràtic, difícilment el manifestaran mai. Ara bé, cal parar molta atenció al nou comandant en cap de l'exèrcit, Ricardo Izurieta, que és un home d'una altra generació, és molt més jove, i que per tant no es troba involucrat en els crims contra els drets humans. Les declaracions que ha fet fins ara, des que va assumir el comandament, han estat força interessants, com per exemple: "L'exèrcit deu respecte a la societat xilena i a tots els seus sectors". Aquesta frase és inimaginable en Augusto

